

Parkovne klupe i stolovi u urbanim područjima

Kreš, Iva

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Forestry and Wood Technology / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet šumarstva i drvne tehnologije**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:108:920871>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-03**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Forestry and Wood Technology](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ŠUMARSTVA I DRVNE TEHNOLOGIJE
ŠUMARSKI ODSJEK

PREDDIPLOMSKI STUDIJ
URBANO ŠUMARSTVO, ZAŠTITA PRIRODE I OKOLIŠA

IVA KREŠ
PARKOVNE KLUPE I STOLOVI U URBANIM PODRUČJIMA

ZAVRŠNI RAD

ZAGREB, (rujan, 2021.)

PODACI O ZAVRŠNOM RADU

Zavod:	Zavod za šumarske tehnike i tehnologije
Predmet:	Parkovna tehnika i uređaji
Mentor:	Izv. prof.dr.sc. Hrvoje Nevečerel
Studentica:	Iva Kreš
JMBAG:	0068232239
Akad. godina:	2020./2021.
Mjesto, datum obrane:	Zagreb, rujan 2021.
Sadržaj obrane:	Broj stranica: 34 Slika: 75 Navoda literature: 34
Sažetak:	<p>Parkovne klupe i stolovi sastavni su dio svakog gradskog parka i ostalih zelenih gradskih površina. Njihova važnost je u tome što korisnicima parkova i ostalih zelenih površina pružaju mjesto odmora. Prilikom odabira parkovnih klupa i stolova potrebno je razmotriti sve glavne čimbenike za odabir i postavljanje klupa i stolova u prostoru. Prvo je potrebno odabrati materijale i dizajn koji odgovaraju stilu zelene površine kao i ekološkim čimbenicima. Osim dizajna i materijala, dimenzije također igraju važnu ulogu prilikom odabira klupa i stolova. Kako bi njihova funkcija bila potpuna, mjesto na koje se postavljaju klupe i stolovi mora biti pomno odabrano. Nakon analize najvažnijih čimbenika prikazat će se pregled klupa i stolova pojedinih parkova grada Varaždina i grada Zagreba.</p>

**IZJAVA
O IZVORNOSTI RADA**

OB ŠF 05 07

Revizija: 1

Datum: 28. 6. 2017.

„Izjavljujem da je moj *završni rad* izvorni rezultat mojega rada te da se u izradi istoga nisam *koristila* drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni“.

vlastoručni potpis

Iva Kreš

U Zagrebu, 17.09.2021.

Sadržaj

1.	UVOD	1
2.	PARKOVNE KLUPE I STOLOVI U URBANIM PODRUČJIMA	6
3.	ODABIR MATERIJALA I DIZAJNA	8
3.1.	Dizajn klupa	9
3.2.	Dizajn stolova	13
3.3.	Materijali klupa i stolova	15
3.3.1.	Kamen.....	15
3.3.2.	Drvo	16
3.3.3.	Metal	18
3.3.4.	Plastika.....	19
3.3.5.	Beton	20
4.	DIMENZIJE	21
5.	POLOŽAJ KLUPA I STOLOVA.....	22
6.	PRIMJERI KORIŠTENJA KLUPA I STOLOVA U URBANIM PODRUČJIMA HRVATSKE	24
6.1.	Park Ivana Pavla II.....	24
6.2.	Šetalište Vatroslava Jagića.....	25
6.3.	Park Maksimir.....	26
6.4.	Park Bundek.....	29
7.	ZAKLJUČAK.....	31
8.	LITERATURA.....	33

1. UVOD

Parkovi i zelenilo imaju iznimno važnu ulogu u urbanim područjima. Urbano zelenilo sa sobom donosi brojne vrijednosti koje građanima urbanih područja povećavaju kvalitetu života.

Vrijednosti urbanog zelenila mogu se podijeliti u kategorije pa razlikujemo: biološke, ekološke, estetske, sociološke, zdravstvene i ekonomske vrijednosti.

Slika 1. Korisnici zagrebačkog parka Maksimir (Izvor: Zagreb info <https://www.zagreb.info/zagrebackim-ulicama/znate-li-tko-je-najstariji-stanovnik-maksimira-ima-600-godina-i-zna-sve-tajne-setaca/353821/> Prikupljeno 7.9.2021.)

Velika biološka raznolikost vrsta održava ekosustav stabilnim te onda on kao takav može pružiti brojne usluge (Millard 2008).

Urbano zelenilo poboljšava urbanu klimu. Drveće apsorbira dio sunčeve radijacije i stvara sijenu. Prosječno snižava temperaturu zraka od 10 do 12%. Zelene površine ljeti, zbog evapotranspiracije, povećavaju vlažnost zraka te poboljšavaju cirkulaciju zraka (Čengić 2016). Zbog toga mnogi stanovnici gradova za vrijeme ljetnih vrućina odlaze u parkove jer je u njima ugodnije.

Ljudi vole ići u gradske parkove zbog njihove prirodnosti. Većina građana je svakodnevno okružena umjetno stvorenim građevinama pa parkovi ispunjavaju njihov estetski doživljaj.

Gradske zelene površine često su mjesto okupljanja rekreativaca, šetača pasa, različitih zajednica ili pak mjesto sastajanja radi održavanja društvenih veza.

Mnogi građani velikih gradova koriste urbane parkove i zelene površine kako bi pobjegli od gradske vreve i buke, pogotovo za vrijeme vikenda i blagdana. U parkovima je zrak manje zagađen i u kombinaciji sa zelenilom, pjevom ptica i zvukovima vode, park ima dobrotvorno djelovanje u smanjenju stresa. Istraživanjima je dokazano da je mentalno zdravlje značajno povezano sa udaljenošću stanovanja. Stanovnici udaljeniji od parkova bili su lošijeg mentalnog stanja (Sturm i Cohen 2014). U jednom istraživanju objavljenom u časopisu Journal of the American Heart Association (Yeager i sur. 2018), dokazano je da ljudi koji stanuju u četvrtima bogatim zelenilom rjeđe pate od stresa, imaju zdravije krvne žile te manji rizik od srčanog i moždanog udara.

Zelenilo također utječe na vrijednost nekretnina. Prisutnost zelenila u neposrednoj blizini kuća povećava njihovu vrijednost za 4 – 15%, ovisno o lokalnim uvjetima (Hiemstra i dr. 2019.).

Neke od prvih asocijacija na spomen parkova urbanih područja su vegetacija (različito drveće, grmlje, cvijeće, travnjaci), igrališta, spomenici, fontane, staze i divlje životinje. Osim raznovrsnog sadržaja, posjetiteljima parkova nužno je osigurati funkcionalnu parkovnu opremu koja je važan dio svakog parka.

Parkovne klupe i stolovi po definiciji spadaju pod parkovnu opremu, a prema odluci o komunalnom redu, parkovna oprema postavlja se na javne zelene površine, a namijenjena je igri djece ili rekreaciji građana (ljuljačke, tobogani, klupe, parkovna ogradica, stupići i slično). Klupe i stolovi također ulaze i u definiciju uličnog namještaja. Ulični namještaj raspoređen je po cijelom gradu za različite namjene - to su svakodnevni proizvodi urbanog života. Pojam je prvi put formalno definiran 1950 -ih: „Ulični namještaj su svi elementi koje vlasti postavljaju u javne prostore i služe javnosti. Mogu biti stalne ili privremene, funkcionalne ili ukrasne svrhe." Ispravno dizajnirani namještaj na pravim mjestima motivira ljude da napuste kuću i da se osjećaju dobrodošlo i opušteno (Direktor 2021).

Osim izraza parkovna oprema, ulični namještaj, koriste se i izrazi parkovni namještaj i vrtni namještaj. Vrtni namještaj su svi predmeti koji nadopunjuju strukturu vrta, odnosno njegove vodoravne ili okomite komponente. Namještaj, bilo da je velika značajka ili mali ukras, vrh je dizajnerskog ledenog brijega: ono što vam najviše privlači pažnju je najvidljiviji dio cjeline. Neki od komada namještaja mogu biti žarišne točke, vidljive čim uđete u vrt, a neki nisu uvijek vidljivi na prvu čim uđete u vrt nego su skriveni kao iznenađenja koja morate otkriti lutajući njime. Na taj način možete pronaći skrivene skulpture, sjedala, fontane ili sunčani sat (Williams 1995).

Slika 2. Primjer parkovne i urbane opreme-klupa
(Izvor:Landscape forms
<https://www.landscapeforms.com/en-US/product/Pages/Parallel-42-Bench.aspx>
Prikupljeno: 7.9.2021.)

Slika 3. Primjer parkovne i urbane opreme- kanta za
otpatke (Izvor:Landscape forms
[https://www.landscapeforms.com/en-us/product/pages/MultipliCITY-Litter.aspx /](https://www.landscapeforms.com/en-us/product/pages/MultipliCITY-Litter.aspx/)
Prikupljeno: 7.9.2021.)

Slika 4. Primjer parkovne i urbane opreme- stalak za
bicikle (Izvor:Landscape forms
<https://www.landscapeforms.com/en-US/product/Pages/Emerson-Bike-Rack.aspx>
Prikupljeno: 7.9.2021.)

Slika 5. Primjer parkovne i urbane opreme- stol s dvije
klupe (Izvor:Landscape forms
<https://www.landscapeforms.com/en-US/product/Pages/Gretchen-Picnic-Table.aspx>
Prikupljeno: 7.9.2021.)

Posjetiteljima koji se koriste parkovima i ostalim zelenim površinama iznimno je važno osigurati mjesta za odmor kao što su klupe i stolovi.

Parkovna klupa je klupa za sjedenje smještena u parku i namijenjena je korisnicima parka. Ona je često zanemareni komad vanjskog namještaja koji se uzima zdravo za gotovo. Klupa ljudima pruža mjesto odmora usred rekreacije ili usputno mjesto odmora na putu prema nekom odredištu. Klupa može biti i odredište za one koji vole sjediti u parku te promatrati prirodu ili ljude u prolazu, hraniti ptice ili pak čitati. U društvu se koristi kao prostor za sastanke, ali i kao mjesto za sjedenje i razgovor. Za mnoge je simbol prijateljstva i godinama okuplja zajednice. Iako se klupa u parku primarno koristi za sjedenje, može se koristiti i za vježbanje. Rekreativci ju često koriste za iskorake i rastezanje mišića prije i poslije vježbanja (Broxap, službene stranice 2017).

Slika 6. Primjer višenamjenskog korištenja parkovne klupe (Izvor: Mommy shorts <https://www.mommyshorts.com/2017/07/12-ways-use-park-bench-workout.html> Prikupljeno 7.9.2021.

S obzirom da sve više građana želi što više vremena provesti na otvorenom, nije rijetkost druženja i održavanja piknika za parkovnim stolovima i klupama. Ručajući u parku, možete poboljšati raspoloženje, povećavajući tako koncentraciju i produktivnost na poslu. Odvajanje vremena izvan kuće i njezinih električnih uređaja može pomoći potaknuti više ljudi na komunikaciju. Dan upotpunjen razgovorima s prijateljima ili obitelji pomaže u borbi protiv posljedica izolacije i depresije. Postavljanjem stolova i klupa za piknik, potiče se korisnike zelenih površina da objeduju na otvorenom (Broxap 2017).

Slika 7. Druženje za parkovnim stolom (Izvor: Archi EXPO <https://www.archiexpo.com/prod/streetlife/product-51161-1975636.html> Prikupljeno 7.9.2021.)

U ovom završnom radu obrađuje se tematika parkovnih klupa i stolova te je cilj prikazati sve glavne čimbenike za odabir i postavljanje klupa i stolova. Najvažniji čimbenici su odabir samog mjesta postavljanja, odabir građevinskog materijala, odabir dizajna i trajnost. Osim toga, prikazat će se osvrt na nekoliko primjera dobre prakse zelenih površina Grada Zagreba i Grada Varaždina.

2. PARKOVNE KLUPE I STOLOVI U URBANIM PODRUČJIMA

Klupa spada među najstariju urbanu opremu i sastavni je dio zelenih površina urbanih područja. Klupa je vidikovac grada i na neki se način s njime stapa. Preteča klupi je posječeni panj, koji je našim precima služio kao prikladno odmorište (Thonger 1903). Klupa je nastala prije nego što su nastali stol i stolac. Graditelji renesansnih palača ugrađivali su kamena sjedala u zidove kao znak velikodušnosti prema javnosti, dok su na trjemove ispred crkava postavljali klupe koje su služile kao utočišta beskućnicima i putnicima. U osamnaestom stoljeću nastaje parkovna oprema od željeza i drveta. S obzirom da drvene klupe često uništavaju kiša i sunce, zamijenjene su klupama od kovanog željeza koje odlikuje dulja trajnost (Heathcote 2015). Svaki je monarh želio biti najbolji u uređenju vlastitog parka ili vrta pa je bio spreman izdvojiti veliku svotu novaca za opremu kao što je parkovna klupa (Benches, službene stranice 2021). Tek je u 19. stoljeću postala simbol građanskog grada (Heathcote 2015). Važno je da klupa odgovara stilu zelene površine, ne smije biti nametljiva i mora biti jednostavna. Razvojem vrtne arhitekture mijenjao se oblik i materijal za izradu klupa. Klupe su se svojom stilskom izradom uklapale u ambijent vrta odnosno parka. Klupe možemo podijeliti u dvije klase – kupljene i amaterski izrađene ili kako ih autor naziva; rustikalnije. Kupljene zahtijevaju poseban alat, tehnike i majstore za njihovu izradu pa se stoga moraju kupiti gotove (Thonger 1903). Ponekad se uz parkovne klupe mogu postavljati i stolovi. Namjena stolova u parkovima je druženje i objedovanje.

Preteča stolova u parkovima urbanih područja bila je deka za piknik. Nakon Francuske revolucije 1789. kraljevski su parkovi prvi put postali otvoreni za javnost. Odlazak na piknik u parkove postao je popularna aktivnost među tek stečenim građanima (Wikipedia 2021). Sudionici piknika bi polijeganjem deke na travnjak označili mjesto za piknik. U svom pokušaju da oponaša unutarnji blagovaonski stol, deka za piknik predstavljala je pripitomljavanje površine zemlje. Deku je funkcionirala kao stolnjak i ograničavala je površinu po kojoj se obrok može rasporediti i konzumirati. Krajem 19. i početkom 20. stoljeća pojavljuju se prvi stolovi za piknik u urbanim parkovima. Stolovi su bili izrađeni od grubo obrađenih drvenih ploča koje su mogle izdržati čestu uporabu. Također su bili fiksirani na mjestu, a njihovi su temelji bili ukopani duboko u zemlju. Umjesto pojedinačnih stolaca, imali su duge klupe bez naslona. Jedan je stol moglo koristiti više grupa tijekom dana, a neka su izletišta sadržala više gusto raspoređenih setova stolova i klupa (Hogue 2018).

Odluku o tome koliko je klupa i stolova, određenog dizajna, potrebno postaviti na određeno mjesto donose djelatnici komunalnih poduzeća za zelenilo i javne površine, projektanti i gradski službenici. U Zagrebu o tome vodi brigu Odsjek za zelene površine. Ondje se između ostalog obavljaju poslovi donošenja rješenja iz područja zelenila, davanja mišljenja i suglasnosti na projekte i radove na uređenju i održavanju javnih zelenih površina, vođenja i održavanja katastra javnih zelenih površina, izrada stručnih mišljenja na urbanističke planove, davanja prijedloga za uređenje i stručna suradnja pri izradi programa održavanja

javnih zelenih površina, stručne suradnje u izradi nacрта propisa u vezi sa zelenilom, pripremanja i izrade odgovora na pitanja gradskih zastupnika te na predstavke i pritužbe građana i pravnih osoba iz područja zelenila, davanja podataka i informacija i drugih stručnih podloga potrebnih za rad tijela mjesne samouprave iz djelokruga Odsjeka (Grad Zagreb, službene stranice 2021).

3. ODABIR MATERIJALA I DIZAJNA

Vijek trajanja parkovnih klupa i stolova znatno će se razlikovati ovisno o materijalu od kojeg su izrađeni i nizu okolišnih čimbenika.

Širok raspon materijala - osobito drvo, kamen, beton, metali i plastika - nudi svaku kombinaciju praktičnog i ukrasnog. Lako je pronaći nešto što će odgovarati i ukusima korisnika i zahtjevima klime (Williams 1995).

Klupe i stolovi rustikalnije prirode najčešće su napravljeni od drva, a kupljeni su općenito od kamena, drveta ili metala (Thonger 1903). Osim da su cijeli napravljeni od samo jednog materijala, mogu biti napravljeni u različitim kombinacijama materijala (Reliance Foundry Co, službene stranice 2020). Svaki nudi prednosti i nedostatke u pogledu težine, trošenja, udobnosti i estetike. Najvažnije osobine parkovnih klupa i stolova su da budu ergonomski, estetski uklopljeni u prostor i otporni na atmosferske uvjete.

Danas postoji mnogo različitih dizajna parkovnih klupa i stolova koji su slični, ali se u mnogim stvarima razlikuju. Dizajn klupe, kao karakteristika, je najvažniji kada je u pitanju ekonomska vrijednost ovog komada urbanog namještaja. Ponekad su parkovne klupe i stolovi predstavljali prava umjetnička djela od željeza ili drveta. Međutim, prošli su dani običnih drvenih klupa. Dizajneri i krajobrazni arhitekti danas imaju priliku stvoriti živopisne, povezane prostore u svojim zajednicama. Klupa s jedinstvenim dizajnom privući će pozornost i mnogi će znatiželjno sjesti na nju. Problem je u tome što, kada se zanemare ostale karakteristike, a klupa, koliko god bila impresivna, neće se koristiti onoliko koliko je namijenjeno. Također su neki novi dizajni zapravo neupotrebljivi, neugodni, a jedini učinak je vizualni (Mexi i Tudora 2012). Dizajn klupe i stola treba biti u korelaciji s cjelokupnim rasporedom i stilom vrta u parku.

Kako bi parkovnu opremu učinili relevantnom i opravdanom, planeri sve više žele surađivati s etički zdravim tvrtkama koje nude kvalitetan proizvod i odgovornu nabavu. Također, postoji potreba za većom otpornošću na „moderne opasnosti“, kako bi se produljio vijek trajanja i korisnost uličnog namještaja. To uključuje značajke zaštite od vandala, uključujući zaštitu od skatebordera (Furnitubes 2019).

U nastavku slijedi pregled najčešćih dizajna i materijala za izradu parkovnih klupa i stolova.

3.1. Dizajn klupa

Prvi kriterij po kojem se klupe razlikuju u dizajnu je mogućnost njihovog premještanja. One mogu biti trajno ugrađene na mjesto postavljanja ili se mogu premještatati po parku ili vrtu (Reliance Foundry Co 2020).

Također razlikujemo klupe sa naslonom i bez naslona. Klupa bez naslona je najjednostavnijeg dizajna i najbolje izgleda uz neki oslonac. Bez oslonca imaju ukočen i neugodan izgled kad se ističu na otvorenom, na travi ili šljunku (Thonger 1903). Klupe bez naslona su manje praktične i udobne, ali su korisne za kratka zaustavljanja na kojima se ljudi mogu odmoriti s bilo koje strane klupa (Reliance Foundry Co 2020).

Slika 8. Klupa bez naslona (Izvor: The Park <https://www.theparkcatalog.com/trailside-recycled-plastic-bench> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Slika 9. Klupa sa naslonom (Izvor: The Park <https://www.theparkcatalog.com/6-ft-recycled-plastic-malibu-bench> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Klupa s naslonom je klasičan dizajn i najčešće se koristi. Nasloni trebaju biti predviđeni za bilo koju klupu namijenjenu za duže sjedenje, poput onih u parku ili u blizini igrališta (Reliance Foundry Co 2020). Osim statičnog, klupa može imati i sklopivi naslon. Takav naslon klupa se može preklopiti kako bi zaštitio sjedalo od kiše (Transsib 2021).

Idući dizajn klupa je kružna klupa ili tradicionalno sjedalo koje kruži oko debla stabla. Dizajnirano je da kruži oko stabla kako bi se najbolje moglo iskoristiti sjenovito mjesto za sjedenje. Na taj način korisnik može uživati u pogledu na park u bilo kojem smjeru. Ono je najčešće izrađeno od metala ili u kombinaciji metala i drva. One nisu uvijek kružnog oblika, mogu biti i poligonalne (Williams 1995).

Slika 10. Kružna drveno-metalna klupa u parku Maksimir
Izvor: flickr <https://www.flickr.com/photos/eduardklaka/22173279071/>
Prikupljeno: 8.9.2021.)

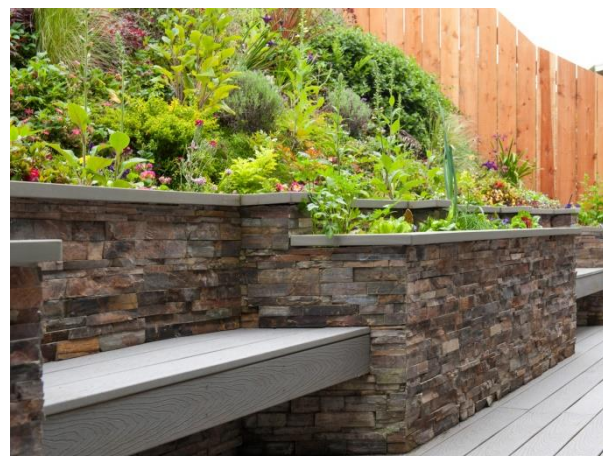

Slika 11. Kružna metalna klupa
Izvor: Iron Art of Bath
<http://ironart.co.uk/product/circular-tree-seat/>
Prikupljeno: 8.9.2021.)

Klupa ugrađena u obložni zid se najčešće izrađuje od kamena ili opeke i drva. Sa gornje strane klupe se nalazi povišena gredica za cvijeće. Stražnji zid se upotrebljava kao naslon i zato je blago nakošen kako bi sjedenje bilo udobnije (Williams 1995).

Slika 12. Klupa ugrađena u kameni zid (Izvor: Use Natural Stone <https://usenaturalstone.org/stone-remnants/> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Slika 13. Kamena klupa ugrađena u zid (Izvor: Houzz https://www.houzz.com/photos/bench-retaining-wall-phbr0lbl-bl~l_4493 Prikupljeno: 8.9.2021.)

Klupa spojena sa žardinjerom idući je primjer dizajna klupe. Najčešće se izrađuje od opeke u kombinaciji sa drvom ili samo od drva. Nasloni sjedala blago se nagnju (Williams 1995).

Natkrivene klupe korisne su jer se ondje posjetitelji mogu skloniti od jakih sunčevih zraka ili od iznenadnih ljetnih pljuskova (Thonger 1903).

Slika 14. Samostojeća sadilica sa klupom
(Izvor: Iota <https://www.iotagarden.com/> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Slika 15. Natkrivena klupa (Izvor: Pinterest
<https://www.pinterest.com/pin/549228117057264179/> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Klupa od lijevanog željeza može biti maštovito oblikovana u raznim organskim oblicima. Njene krivulje mogu biti funkcionalno savijene i mogu biti oblikovane od čelika ravnog presjeka. Drvene letvice koje se postavljaju za sjedalo i naslone daju toplinu klupi (Williams 1995).

Formalna drvena klupa u dizajnu iz početka 20. stoljeća prikladna je kao formalnije sjedalo. Najbolje izgleda u bljeđim bojama ili u svijetlom prirodnom drvu. One se postavljaju na prethodno pripremljeno podnožje od ukopanih opeka ili blokova. Važno je da ono ne bude upadljivo (Williams 1995).

Slika 16. Klupa od lijevanog željeza (Izvor: Kay Park
<https://kaypark.com/product/renaissance-park-bench-white-oak-2-or-3-legs/> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Slika 17. Formalne drvene klupe iz Maksimira (Izvor: Zagreb info <https://www.zagreb.info/zagrebbackimulicama/foto-ove-maksimirske-klupe-nose-posebne-poruke-nad-kojima-cete-se-zamisliti/177590/> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Elegantni „gotički“ dizajn od kovanog željeza je bio popularan krajem 18. i početkom 19. stoljeća. Najčešće su takve klupe u nijansama plave i zelene boje. Dovoljno su

dekorativne da mogu služiti kao točka fokusa parka ili vrta. Kovano željezo zahtijeva redovito bojanje i održavanje (Williams 1995).

Moderne klupe su izrađene od različitih materijala u različitim i unikatnim dizajnim. Klupe su dizajnirane tako da su sve površine prostora u kojem se nalaze, međusobno povezane i stapaju se jedna u drugu. Postoji niz okruglih, pravokutnih, drvenih ili metalnih klupa; kakve god možemo zamisliti (Designrulz 2021).

Slika 18. Gotička željezna klupa (Izvor: Metallic garden news <https://metallicgarden.blogspot.com/2018/05/gothic-bench-metallic-garden-has-been.html> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Slika 19. Moderna parkovna klupa (Izvor: Pinterest <https://www.pinterest.com/pin/682928730998274119/> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Slika 20. Klupe modernog dizajna napravljene od betona i drva (Izvor: Barkman <https://www.barkmanconcrete.com/case/st-patrick-island-park/> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Slika 21. Krivudava parkovna klupa od kamena i drva (Izvor: Hobby Ane <https://www.hobbyane.com/?arsae=https%3A%2F%2Fbenchten.netlify.app%2Fmodern-park-benches.html> Prikupljeno: 8.9.2021.)

3.2. Dizajn stolova

Parkovni stolovi najčešće se postavljaju kao garniture zajedno sa sjedištima. Sjedišta koja se gotovo uvijek postavljaju uz parkovne stolove su klupe. Takav stol sa klupama naziva se piknik garnitura (Wikipedia 2021). Piknik garniture baš kao i klupe mogu biti natkrivene.

Najtradicionalniji i najčešći oblik stola za piknik je pravokutni, s ravnom klupom na svakom od dva duga ruba pravokutnika. Kružni i osmerokutni piknik stolovi postali su popularni u Kaliforniji početkom 20. stoljeća zbog svojih povoljnih svojstava za igranje kartaških igara. Klasični dizajn stola za piknik s A-okvirom nastao je u Nacionalnoj šumi Lassen u Kaliforniji 1926. godine, te je prema tome bio poznat unutar američke šumarske službe kao „stol Lassen". Za tipičan stol može se smjestiti od šest do osam osoba, iako postoje stolovi manjeg i većeg kapaciteta (Wikipedia 2021). Osim A-okvira, postoji i T-okvir.

Stolovi za piknik mogu biti u potpunosti izrađeni od drveta ili kamena, ili mogu biti pametno smišljene kombinacije oba materijala. Ponekad se stolovi izgrađeni u cijelosti ili djelomično od kamena lakše uklapaju u prirodno okruženje nego stolovi od trupaca ili drva. Možda imaju estetske prednosti i ekstremno su izdržljivi, ali njihova nepokretnost umanjuje te prednosti. Parkovi su obično područja intenzivne uporabe, a njihova oprema je podložna jakom trošenju. Vegetacija i tlo oko mjesta postavljenih stolova može se degradirati pa je potrebno premjestiti stolove na drugu lokaciju kako bi priroda dala vremena da se „izliječi". Zbog toga kameni stolovi nisu najpraktičniji izbor (National Service, službene stranice). Ponekad su u parkovima prisutni i amaterski izrađeni stolovi koji su rustikalniji i lako se stapaju sa prirodom. Baš kao i kod parkovnih klupa, danas postoje brojni moderni i unikatni dizajni stolova. Oni se najčešće dizajniraju po narudžbi kako bi se u potpunosti mogli uklopiti u prostor za kojeg su namijenjeni.

Slika 22. Tradicionalni pravokutni stol (Izvor: Fithroom.com <https://www.fifthroom.com/treated-pine-traditional-picnic-table/870/> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Slika 23. Kružni stol (Izvor: Forever redwood <https://www.foreverredwood.com/round-wooden-picnic-tables-attached-benches.html> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Slika 24. Osmerokutni stol (Izvor: Dutch crafters <https://www.dutchcrafters.com/Amish-Pine-Octagon-Picnic-Table-with-Benches/p/42146> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Slika 25. A-okvir piknik garniture (Izvor: Mulvey's hardware <https://www.mulveyshardware.ie/products/doolin-six-seater-picnic-bench> Prikupljeno: 8.9.2021.)

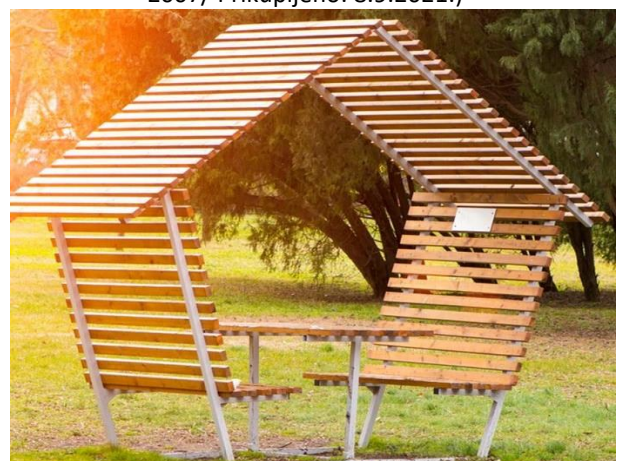
Slika 26. T-okvir piknik garnitura (Izvor: Kropf <http://www.kropf.com.au/detail/T-Frame-doubles-picnic-table.htm> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Slika 27. Rustikalni stol i klupe (Izvor: Kozarac.ba <https://kozarac.ba/2007/06/06/2093-174-k-o-r-a-2007/> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Slika 28. Moderna piknik garnitura (Izvor:Pinterest <https://www.pinterest.com/pin/565553665701282570/> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Slika 29. Natkrivena piknik garnitura (Izvor: Family handyman <https://www.familyhandyman.com/list/14-picnic-tables-you-have-to-see-to-believe/> Prikupljeno: 8.9.2021.)

3.3. Materijali klupa i stolova

3.3.1. Kamen

Prirodni kamen zbog dobrih svojstava od davnina je dragocjen građevni materijal, ali ga graditelji i danas rado koriste kao nosivi i obložni materijal koji se dobro uklapa u prirodni okoliš (Horvat 2006). Klupe i stolovi od kamena su skuplji, osobito ako su izrezbareni.

Poznato je da su kamene materijali hladniji i prikladniji za mediteransko područje nego za vlažnije klime. Na kamene klupe koje su postavljene na vlažnijem području može se postaviti rešetkasto drveno sjedalo, koje se može ukloniti i spremati zimi. Sadnjom cvijeća jarkih boja može se ublažiti hladnoća kojom odišu. Potrebno je biti prilično oprezan prilikom odabira stila kamene klupe i stola, pošto su poprilično teški i trajni, stoga će vrlo vjerojatno u parku biti jako dugo. To se osobito odnosi na složenije oblike koji uključuju bočne i stražnji naslon. Takve klupe i stolovi postavljaju se u parkove u kojima su prisutni i drugi kamene elementi kao što su tegle, vaze, rubnjaci, terase itd. Klupa sastavljena od jedne kamene ploče postavljene na nekoliko nosača, jeftinija je i lakše se uklapa u prostoru bilo to među drvećem, uz živicu ili niski kamene zid. Za njih je najbolje da su postavljena uz neki oslonac kao što su ograde i niski zid, nego da se ističu na otvorenom. Ne slažu se dobro sa zidovima sagrađenima od opeke, eventualno kada je vremenski dotrajala. Što je jednostavniji dizajn kamenih klupa i stolova, to su oni bolji i jeftiniji. Kamene klupe nikada ne mogu biti udobne, ali isto se može reći za gotovo svaki stil trajnog odmarališta; ideja takvih struktura je dodati interes i ukazati na vrtu scenu te priuštiti samo prikladno mjesto na kojem se može zaustaviti na nekoliko minuta. Mnogostvo dizajna sada se može nabaviti u umjetnom kamenu koji je za sve praktične svrhe izdržljiv kao i prirodni. Mala sjedala za jednu osobu u pravilu ne izgledaju dobro u kamenu (Thonger 1903). Što se tiče održavanja kamenih klupa i stolova, potrebno ih je zaštititi bezbojnom impregnacijskom zaštitom. Na taj način se štite od štetnog utjecaja soli, vode i ostalih nečistoća. Impregnacija olakšava čišćenje te održava svjež i lijep izgled kamena (Saxumtech 2016).

Slika 30. Kamena klupa bez naslona uz koju je posađeno bilje Izvor: Hippo px, <https://www.hippopx.com/hr/query?q=stone%20bench> (Pristupljeno: 01.09.2021.)

Slika 31. Kamene stol s dvije klupe bez naslona uz more Izvor: Pixabay <https://pixabay.com/photos/table-bench-stone-table-picnic-2833347/> (Pristupljeno: 7.9.2021.)

Slika 32. Moderna parkovna klupa s naslonom (Izvor: Archi products https://www.archiproducts.com/en/products/garden-benches/material_natural-stone Pristupljeno 7.9.2021.)

Slika 33. Kameni stol i četiri klupe bez naslona Izvor: Restore lilac <https://restorelilacway.com/gallery/lilac-park-restored-spring-2020/> Pristupljeno 7.9.2021.)

Slika 34. Grubo obrađeni kameni stol i stolci (Izvor: 123RF https://www.123rf.com/photo_84771975_rough-stone-table-and-chairs-at-parking-of-knockan-crag-in-north-west-highlands-geopark-scotland-ii.html Pristupljeno: 7.9.2021.)

Slika 35. Moderna kamena klupa (Izvor: Innovative building materials <https://innovativebuildingmaterials.com/park-benches/> Pristupljeno: 7.9.2021.)

3.3.2. Drvo

Uz kamen drvo je najstariji građevni materijal, koji se zbog dobrih svojstava koristi i danas (Horvat 2006). Moguće je konstruirati različite dizajne klupa i stolova u potpunosti od drva ili u kombinaciji drva s drugim materijalima. Drvene klupe najbolja su i najpopularnija opcija za sjedenje u parku. Najprirodnije su i najbolje se uklapaju sa cjelokupnim okruženjem. Ne izgledaju neobično, drvene klupe i stolovi odišu profinjenim stilom te se estetski dobro uklapaju u prirodu. Dijelove klupe treba pričvrstiti vijcima od nehrđajućeg čelika ili cinka. Ovi vijci omogućuju lakše zatezanje u slučaju da se klupa ikada olabavi (Homestratosphere, službene stranice 2021).

Jedan od nedostataka drvenih klupa i stolova je taj što se lako zaprljaju. Kada se klupa i stol postavljaju uz travnate staze ili na vlažno tlo, poželjno bi bilo napraviti popločenje od opeke ili nepravilnih kamenih ploča kako bi omogućili njihovu upotrebu nakon obilne kiše (Thonger 1903). Klasične klupe u današnjim parkovima najčešće su izrađene u kombinaciji metala i drva. Vrste čije se drvo najčešće koristi za izradu sjedišta i naslona parkovnih klupa i tabli stolova su hrast i jasen. Iako je njihovo drvo izdržljivo, klupe i stolove je potrebno dodatno zaštititi impregnacijskim sredstvima. Na taj način štiti ih se od sunčevih zraka, vanjskih vremenskih uvjeta i insekata. Impregnaciju je potrebno ponavljati svake sezone. Poželjno je da se nakon impregnacije vidi tekstura i struktura drva. Što se tiče udobnosti, drvene klupe načinjene od letvica su prilično udobne. Mogu se pomicati ako nisu pričvršćene vijcima ili ugrađene, a u područjima s velikim prometom općenito se postavljaju na trajan način. Time se sprječava krađa i prevrtanje (Reliance Foundry Co 2020).

Neka su istraživanja pokazala kako su sve dobne skupine preferirale drvene klupe, u usporedbi s klupama napravljenih od drugih materijala. Razlog preferencije drveta je taj da je drvo toplije od ostalih materijala (Baris & Ozer 2012).

Slika 36. Parkovna klupa u potpunosti izrađena od drva (Izvor: Woodcraft UK <https://www.woodcraftuk.co.uk/the-staxton-6ft-park-bench> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Slika 37. Parkovna klupa i stol od drveta i metala (Izvor: Boredart.com <https://www.boredart.com/2019/07/unboring-park-bench-designs-which-are-extraordinary.html> Prikupljeno 8.9.2021.)

Slika 38. Valovita drvena klupa sa metalnom konstrukcijom (Izvor: Trendir <https://www.trendir.com/outdoor-bench-seating-modern-outdoor-wood-bench-by-bb-italia/> Prikupljeno 8.9.2021.)

Slika 39. Drveni stol i klupe sa metalnim postoljem. (Izvor: Alibaba.com https://www.alibaba.com/product-detail/Modern-WPC-slat-table-top-garden_60657356556.html Prikupljeno 8.9.2021.)

3.3.3. Metal

Većina potpuno metalnih klupa ima elegantan, moderan ili industrijski, odnosno komercijalni izgled (Reliance Foundry Co 2020).

Legure željeza predstavljaju najčešće korištene metalne materijale. Takva sjedala i stolovi su izdržljivi i sasvim prihvatljivi tamo gdje su korisnost i praktičnost važniji od same estetike. Danas postoje brojni dizajni od lijevanog željeza, ali je poželjno da oni budu jednostavni, bez ikakvih ukrasa. Oni bi trebali biti vrlo jasno izrađeni, bez ikakvih ukrasa. Sjedala izrađena od željeznih letvica mogu biti pomalo neudobna pa se željezo najčešće koristi u kombinaciji sa drvenim ili plastičnim sjedalom. Često se koristi nehrđajući čelik koji se može ostaviti neobrađen jer je otporan na koroziju. Aluminijske klupe i stolovi mogu varirati od svijetlo srebrne boje do raznobojnih dizajna i tekstura (Reliance Foundry Co 2020).

Slika 40. Klupe od lijevanog željeza (Izvor: 123RF https://www.123rf.com/photo_80993969_iron-park-bench-on-concrete-floor-in-colorful-flowers-garden.html Prikupljeno 8.9.2021.)

Slika 41. Metalna piknik garnitura (Izvor: Park Warehouse <https://parkwarehouse.com/product/e-series-46-square-picnic-table/> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Metalne klupe i stolovi su dugotrajni i ne zahtijevaju česte popravke i dorade. Što se tiče udobnosti metalnih klupa, ona ovisi o dizajnu. One sa debljim letvicama su udobnije od onih sa sitnijim rešetkama. Osim toga, takve klupe su hladne zimi, a vruće ljeti jer je metal dobar vodič topline. Čelične klupe su teške i učvršćuju se, a aluminijske su lagane te su pogodne za premještanje (Reliance Foundry Co 2020). Metalni proizvodi su čvrsti, pouzdani i jednostavni za održavanje. S vremena na vrijeme dovoljno je pokriti metalne površine sa antikorozijskim sredstvom koje onda štiti stolove i klupe od destruktivnog utjecaja vlage (Transsib, službene stranice 2021).

Slika 42. Aluminijska piknik garnitura (Izvor: Temple and Webster <https://www.templeandwebster.com.au/6-Seater-Wave-II-Aluminium-Outdoor-Dining-Bench-and-Table-HARI1103.html> Prikupljeno 8.9.2021.)

Slika 43. Metalna klupa sa drvenim krivudavim sjedištem (Izvor: Archi products https://www.archiproducts.com/en/products/vestre/modular-bench-via-curved-bench_297788 Prikupljeno: 8.9.2021.)

3.3.4. Plastika

Plastične klupe i stolovi nisu imali čestu primjenu u parkovima urbanih područja jer ranije verzije plastike nisu pokazale dobra svojstva nakon izlaganja suncu i hladnoći. Najčešći oblici plastike koja se danas koristi za izradu klupa i stolova je drvo-plastični kompozit. Ova inovacija nudi prirodniji izgled, a sastoji se od reciklirane plastike i drva. Drvo-plastični kompozit je materijal otporan na ultraljubičasto zračenje i trošenje. Kvalitetne inačice zahtijevaju manje održavanja i zamjene od drveta ili jeftine plastike. Plastika je udobna za sjedenje gotovo kao i drvo. Plastične klupe mogu se lako pomicati zbog manje težine. Kada je drvo-plastični kompozit u pitanju, on može biti ugrađen slično kao i tradicionalne drvene klupe (Reliance Foundry Co 2020).

Plastični proizvodi posjeduju brojne prednosti kao što su jednostavnost, manja težina, učinkovitost te širok izbor boja koji omogućuje lakše uklapanje u dizajn parka i zelene površine (Transsib 2021).

Slika 44. Klupa sa sjedištem od drvo-plastičnog kompozita (Izvor: Arlau <https://www.arlau.com/fw16-wooden-plastic-composite-park-bench-p00337p1.html> Prikupljeno: 8.9.2021.)

Slika 45. Klupa od reciklirane plastike (Izvor: Cannan <https://canaansitefurnishings.com/products/benches/recycled-plastic-modern-street-bench-cab-301/> Prikupljeno: 8.9.2021.)

3.3.5. Beton

Betonske klupe i stolovi često se koriste u modernističkim arhitektonskim okruženjima.

Beton se također može koristiti kao temelj stola ili klupe, ili kao nosač na koji se potom stavljaju letvice od drva ili drvo-plastičnog kompozita. Beton može biti različite boje ili teksture. Betonske klupe i stolovi mogu se napraviti na licu mjesta ulijevanjem betona u kalup ili se dopremaju gotovi elementi. Što se tiče otpornosti na trošenje, beton je najizdržljiviji i može se primjenjivati svugdje i u svim namjenama. Ako mu se doda armatura, imati će jako dug životni vijek. Zbog svoje tvrdoće i upijanja topline, vrlo je neudoban za duži boravak na suncu. Zbog svoje težine, klupe i stolove od betona gotovo je nemoguće pomaknuti (Reliance Foundry Co 2020).

Slika 46. Parkovna klupa od betona (Izvor: Shutterstock <https://www.shutterstock.com/search/concrete+bench> Prikupljeno 8.9.2021.)

Slika 47. Stol i klupe od betona (Izvor: Home and Garden Designs <https://www.metalgardendesigns.com/?p=49> Prikupljeno: 8.9.2021.)

4. DIMENZIJE

Ne postoje standardni parametri za parkovne klupe i stolove, ali postoje standardne, općenito prihvaćene veličine. One se temelje na izračunu prema parametrima prosječne osobe. Što se tiče klupa namijenjenim osobama s prekomjernom tjelesnom težinom ili djeci, izračuni za njih, potpuno su drugačiji. Tipična klupa u parku ima duljinu od 1,5 do 1,8 m i na njoj se mogu smjestiti tri ili četiri osobe. Duljina naslona na standardnoj klupi iznosi 0,9 m. Minimalna visina sjedišta klupe je 0,4 m. Kako bi klupa bila udobnija, sjedalo bi trebalo biti dublje. Ako je klupa namijenjena rekreacijskom području, ona bi morala biti s ugodnim sjedalom, visokim naslonom pod ugodnim kutom (90 do 110°) te sa širokim naslonima za ruke. Visina sjedišta trebala bi biti takva da osoba može mirno sjediti na klupi, dok joj noge ne bi trebale visjeti, a trebala bi biti u mogućnosti samostalno i lako ustati. Osim toga, visina klupe mora biti takva da pri sjedenju koljena budu za 2 do 3 cm povišena od razine klupe. Klupa ne bi smjela biti previsoka niti preniska. Ako je previsoka onda je sjedenje na njoj neudobno zbog nedostatka potpore za noge, a ako je preniska, noge mogu utrnuti zbog neudobnog položaja tijela. Obično se klupe izrađuju u širini od 45 cm, ali to ne znači da ne postoje druge mogućnosti. Klupa u sjenici u rekreacijskom području trebala bi biti što udobnija pa je zbog toga sjedalo šire kako bi osoba mogla leći na nju. Minimalna duljina klupe je 0,6 m i na nju može stati jedna osoba. Klupa za dvoje trebala bi biti duga minimalno 1 m. Klupa koja ima više od 2 m, u sredini mora biti ojačana dodatnom potporom od istog materijala kao i bočne stranice. Prosječnoj osobi normalne građe treba oko 60 cm da bi udobno sjedila na klupi. Ako je klupa namijenjena za sjedenje tri prosječne osobe, onda bi ukupna duljina trebala biti 1,8 m, kako bi svaka osoba imala svojih 60 cm. Danas postoje klupe jednakog izgleda i stila, ali su dostupne u različitim duljinama ovisno o broju osoba koje se mogu njome istodobno koristiti (Investif.in.ua 2021).

Parkovni stolovi imaju visinu od 70 do 80 cm (Outdoor essentials, službene stranice 2021). Duljina ploče stola trebala bi biti jednaka duljini pripadajuće klupe. Širina ploče stola najčešće je širine 65 cm. Ploča stola najčešće je 70 do 75 cm od tla ili poda, a prednji rub sjedala udaljen je od 2,5 cm do 7,5 cm od ruba stola. Ove dimenzije sadrže gotovo svi od korisnika prihvaćeni stolovi za piknik. Najčešća duljina pravokutnih stolova za piknik je od 1,8 do 2,4 m (National Park Service, službene stranice 2021).

5. POLOŽAJ KLUPA I STOLOVA

Većina ljudi nije svjesna planiranja i strategije koja se odnosi na postavljanje klupa u parku, ali postavljanje klupe zasigurno može izazvati svojevrsne kontroverze. Ponekad su neke klupe prazne u prepunom parku. To je najčešće zato što su postavljene na suncu ili su previše udaljene od značajki parka. Ponekad se nalaze na mjestima koja su toliko skrivena da se ljudi ne osjećaju sigurno sjedeći tamo ili su pak smještene na previše frekventnim lokacijama, a ljudi više vole sjesti negdje gdje je mirnije. Da je klupa dobro postavljena, većina ljudi shvati prilikom njenog korištenja. Vrlo je važno obratiti pažnju da klupe i stolove smještamo u zasjenu. Najbolje bi bilo prethodno zacrtati najveća stabla u parku te pratiti u kojem smjeru sunce obasjava drveće. Klupe i stolove potrebno je postaviti ispred stabala sa strane koja ima najviše hlada tijekom vrućih ljetnih mjeseci. U slučaju da je park novosagrađeni, stabla se mogu saditi nakon što se postave stolovi i klupe. Pri tome je potrebno ostaviti dovoljnu udaljenost između stabla i klupe kako bi stablo imalo dovoljno prostora za korijenje. Što se tiče mjesta postavljanja klupe i stolova, ono mora biti ugodno. Ljudi u parkove dolaze svako sa svojim motivima pa je zato važno svakom korisniku pružiti ono što mu je potrebno. Onome koji u park dođe zbog estetskog užitka važno je postaviti klupu i stol prema slikovitom pogledu. Isto tako je važno roditeljima osigurati klupu na igralištu kako bi sa nje mogli promatrati svoju djecu u igri. Za rekreativce je potrebno osigurati klupu uz staze po kojima šecu, trče i hodaju kako bi se mogli odmoriti. One moraju biti dovoljno udaljene od staze kako ne bi došlo do sudaranja biciklista o klupu. Klupe moraju biti prisutne i u parkovima za pse. Ondje bi trebale biti postavljene po obodu parka i okrenute prema unutra kako bi vlasnici pasa imali veće područje promatranja. U slučaju prisutnosti vandalizma u parku, klupe i stolove je potrebno postaviti unutar opsega video nadzora. Kako bi klupe i stolove, odnosno njihovu okolinu održali čistima, uz njih je potrebno postaviti košarice za otpatke i pepeljare. Nakon što se pažljivo odabere mjesto za klupu u parku, korisnici će se osjećati ugodno te se uvijek vraćati u park i uživati na otvorenom (Caston 2016).

Ako se klupe i stolovi trajno postavljaju u park, onda bi prvo trebalo pronaći čvrstu i stabilnu površinu na koju bi ih se postavilo. To je važno kako za udobnost, tako i za dobrobit samog namještaja (Williams 1995). Dobro je postaviti malo popločenje od opeke ili kamenih ploča ispod klupa i stolova kako bi se omogućilo njihovo korištenje čak i nakon jake kiše. U nekim vrtovima ideja se pojačava i izrađuje se mala, blago nagnuta platforma od opeke koja još više nastoji ublažiti učinak vlage i pomaže u očuvanju samog sjedala od propadanja. Ako se klupe ili stolovi direktno postavljaju na travnatu površinu ili zemljano tlo, to može negativno utjecati na njihovo stanje i životni vijek. Iza postavljenih klupa često se sadi ukrasno grmlje, cvijeće, živice ili pojedinačna stabla. Na stražnjoj strani se još mogu nalaziti suhozid, polukružnih zidovi ili se one mogu nalaziti na podestima vrtnih stubišta. Važno je da je korisnik klupe prilikom njenog korištenja usmjeren prema otvorenim slikovitim scenama, livadama, jezerima, potocima, fontanama ili sličnim vizurama. Sve ono što nije vrijedno

nečijeg pogleda, trebalo bi se nalaziti iza naslona klupe. U brdovitim vrtovima sjedala je potrebno postavljati u češćim intervalima kako bi se šetači mogli odmoriti. Tamo gdje ima tekuće vode, potrebno je odabrati mjesto za odmor sa kojeg se može oslušivati žubor vode. Klupe je poželjno postaviti i u sjenice u koje se građani mogu skloniti za vrijeme ljetnog pljuska. Pergola je, također, još jedno hladovito utočište gdje bi klupa bila jako cijenjena i prihvaćena od korisnika (Thonger 1903).

6. PRIMJERI KORIŠTENJA KLUPA I STOLOVA U URBANIM PODRUČJIMA HRVATSKE

U svrhu izrade ovog završnog rada, obišla sam neke od parkova gradova Varaždina i Zagreba.

6.1. Park Ivana Pavla II.

Prvo sam obišla park Ivana Pavla II. u Varaždinu. To je najmlađi park u gradu koji se intenzivnije uređuje od 2004. godine. Ovaj je park moderno uređen i jedan je od najomiljenijih parkova Varaždinaca. Karakterističan je jer su u njemu interpretirane biljne vrste kojih nema drugdje u gradu te na taj način ima i edukativni karakter. Pri uređenju ovog modernog parka jedna od inspiracija je bila rijeka Drava. U parku se nalazi umjetni potok koji imitira rijeku Dravu, a korito je napravljeno od kamena iz rijeke (Turistička zajednica Grada Varaždina, službene stranice 2021).

Klupe u parku su zelene boje. Sjedište i naslon napravljeni su od dugotrajnog pocinčanog čeličnog pletiva. Ne sadrže oštre rubove i ne sadrže naslone za ruke. Trajno su ugrađene na svoja mjesta. U parku nisu prisutni stolovi.

Neki od dobrih primjera korištenja klupa u parku su klupe postavljene uz stazu, okrenute prema vodenom elementu (Slika 49). Na slici 50. može se vidjeti da su klupe postavljene na ravnoj, stabilnoj i pošljunčanoj podlozi. Iza njih se nalazi živica, a okrenute su prema unutrašnjosti parka. U parku je prisutno proširenje u obliku kruga na čijem rubu je postavljeno 6 zaobljenih klupa od kojih svaka klupa ima tri sjedišta (Slika 51).

Slika 48. Tabla sa nazivom Parka Ivana Pavla II. u Varaždinu

Slika 49. Klupe postavljene uz stazu okrenute u smjeru vodenog elementa

U parku se može vidjeti dobar primjer postavljanja klupa u sjenu velikih stabala, što omogućuje ugodnije korištenje klupe tijekom ljetnih mjeseci (Slika 52). Kako bi se osigurala čistoća parka, uz klupe su postavljene košarice za otpatke (Slika 53).

Slika 50. Klupa na stabilnoj podlozi okrenuta prema unutrašnjosti parka

Slika 51. Tri zaobljene klupe sa tri sjedala

Slika 52. Primjer postavljanja klupe ispred velikog stabla

Slika 53. Košarica za otpatke uz klupu

6.2. Šetalište Vatroslava Jagića

Ovo šetalište je istaknuti spomenik parkovne arhitekture. Započinje s uređenjem 1838. godine, a sredinom 20. stoljeća dobiva današnji izgled u engleskom stilu. U njemu su prisutne otvorene travnate plohe obogaćene cvjetnim gredicama kao i nasadi visokog drveća. (Turistička zajednica Grada Varaždina, službene stranice).

Klupe su napravljene od lijevanog željeza i drvenih sjedišta i naslona. Imaju naslon za ruke i trajno su ugrađene na svoja mjesta. Klupe su pojedinačne ili u paru postavljene uz staze šetališta. Mjesta na kojima su klupe postavljene, ravna su, blago proširena i pošljunčana (Slika 55). Uz njih su postavljene košarice za otpatke. Iza skoro svake klupe nalazi se visoko drveće ili grmlje tako da su skoro uvijek u hladu (Slika 56), a svaka od njih gleda prema nekom od bogatih prizora u šetalištu kao što su bogate cvjetne gredice (Slika 57).

Slika 54. Tabla sa nazivom šetališta i spomenik Vatroslavu Jagiću na ulazu u šetalište

Slika 55. Primjer klupe postavljene na proširenju, u hladu. Uz klupu je postavljena košarica za otpatke.

Slika 56. Klupa na proširenju staze iza koje se nalazi grm i visoka stabla.

Slika 57. Klupa s pogledom na cvjetnu gredicu

6.3. Park Maksimir

Park Maksimir je zaštićen kao spomenik parkovne arhitekture i kulturno-povijesni spomenik te predstavlja simbol grada Zagreba. Izvorno je nastao krajem 18. i početkom 19. stoljeća. Proteže se površinom od 316 hektara. U parku Maksimir možemo pronaći šume, livade, jezera i potoke. To su vrlo važna staništa za brojne biljke i životinje (Info Zagreb, službene stranice 2021).

U parku Maksimir klupe su neizostavni elementi. U njemu sam naišla na klupe različitih dizajna koji su smisljeno uklopljeni u cjelinu parka. Uz aleju koja se proteže od glavnog ulaza u park prema Vidikovcu, postavljene su klupe napravljene u istom dizajnu i od istih materijala

kao i klupe iz šetališta Vatroslava Jagića u Varaždinu. One su postavljene u čestim intervalima sa obje strane aleje. Visoko drveće u većem dijelu dana omogućava hladovinu (Slika 58). Klupe su postavljene u blizini istaknutijih objekata parka kao što je to na primjer Paviljon Jeka (Slika 59). U parku su prisutni i manji usponi uz koje su također postavljene klupe kako bi se korisnici na njima mogli odmoriti od napora koji su uložili u uspon (Slika 60). Osim klupa od lijevanog željeza sa drvenim sjedištem i naslonom, prisutne su i klupe drugih dizajna. U blizini Vidikovca nalazi se klupa postavljena uz kameni zidić koji je ukopan u brežuljak i ima pogled na cvjetnjak i jezero (Slika 61). Iznad puta koji vodi prema Obelisku, mogu se vidjeti dvije formalne drvene klupe (Slika 62). One su postavljene na popločenu podlogu kako vlaga ne bi uništila drvo. Sjedeći na njima, korisnicima se pruža prekrasan pogled na obližnju dolinu. Više klupa postavljeno je kod Obeliska na proširen prostor i šljunčanu podlogu. Ondje se korisnici mogu odmoriti u hladu gustih krošanja (Slika 63).

Slika 58. Klupa uz pravocrtnu ulaznu aleju prema Vidikovcu.

Slika 59. Primjer položaja klupe u blizini istaknutijih objekata parka - Paviljon Jeka.

Slika 60. Klupa uz uspon

Slika 61. Primjer klupe postavljene uz kameni zidić koji je ukopan u brežuljak i ima pogled na cvjetnjak i jezero

Slika 62. Formalne drvene klupe sa pogledom na dolinu

Slika 63. Obelisk oko kojeg je postavljeno nekoliko klupa

Vrlo je važno kamo je pogled usmjeren prilikom sjedenja na parkovnoj klupi. Dobri primjeri iz Maksimira su klupe koje su usmjerene prema otvorenim slikovitim scenama, livadama i jezerima (Slike 64, 65 i 66). Oko dječjih igrališta su postavljene klupe usmjerene prema igralištu kako bi roditelji sa njih mogli promatrati svoju djecu u igri (Slika 67). Isto kao i u prethodnim parkovima, u Maksimiru nisam naišla ni na jedan stol.

Slika 64. Klupa s pogledom na jezero

Slika 65. Klupa s pogledom na livadu

Slika 66. Klupa s pogledom na livadu i soliterna stabla

Slika 67. Klupe uz rubove dječjeg igrališta

6.4. Park Bundek

Park Bundek (Slika 68) smjestio se u Novom Zagrebu uz rijeku Savu. Nakon nastanka, a naročito nakon obnove i revitalizacije 2006. godine, Bundek je omiljeno šetalište i kupalište stanovnika Novoga Zagreba. U njemu se nalaze umjetno prokopana jezera; Veliko jezero i Malo jezero. Park građanima pruža različite vrste rekreacija i odmora (Zg portal, službene stranice 2021).

Najčešći dizajn parkovnih klupa je dizajn koji sadrži metalnu konstrukciju sa drvenim naslonom i sjedištem bez naslona za ruke. Klupe su trajno postavljene na stabilna i čvrsta proširenja uz staze. Obično su postavljene tako da budu u sjeni visokih stabala. Pošto je Bundek omiljeno odredište za roštiljanje, u njemu sam naišla na brojne primjere dizajna piknik garnitura. U parku se nalazi mnogo sjenica u kojima se nalaze rustikalni drveni stolovi sa pripadajućim drvenim klupama (Slika 70). U parku se nalaze i natkrivene drvene piknik garniture. One čine jednu cjelinu, naime klupe i stol su povezani sa konstrukcijom koja drži krov (Slika 71). U Bundeku su prisutne i piknik garniture sa metalnom konstrukcijom i tablom stola i sjedištima od drva. Takve garniture smještene su na popločene površine kružnoga oblika (Slika 72).

Slika 68. Park Bundek

Slika 69. Klupa postavljena na proširenju staze u sjeni stabla

Slika 70. Natkriveni drveni stol i klupe

Slika 71. Drvena piknik garnitura s krovom

Slika 72. Garnitura za piknik u kombinaciji metala i drva na popločenom postolju

Slika 73. Drvena garnitura za piknik rustikalnog dizajna s naslonom

Osim u sjenicama, setovi rustikalnih klupa i stolova smješteni su i na ne natkrivenim površinama parka (Slika 73). Baš kao i u prethodnim parkovima, parkovne klupe na Bundeku smještene su tako da se pogled korisnika pruža prema odabranim vizurama. U ovom slučaju je to pogled na soliterno stablo i livadu (Slika 74) te jezero (Slika 75).

Slika 74. Klupa na Bundeku s pogledom na livadu i soliterno stablo

Slika 75. Klupa na Bundeku sa pogledom na jezero

7. ZAKLJUČAK

Cilj ovog završnog rada bio je prikazati sve čimbenike koji su važni prilikom odabira i postavljanja klupa i stolova u parkove urbanih područja. Često se klupe i stolovi uzimaju zdravo za gotovo. Klupa obično bude mjesto odmora usred rekreacije, ali može biti i odredište onima koji na njoj vole sjediti, promatrati sve oko sebe ili se pak sastati sa prijateljima. Uz klupe, stolovi također imaju važnu ulogu u društvenom životu građana. Oni potiču ljude da više vremena provode na otvorenom u interakciji s drugim ljudima.

U izradi ovog završnog rada dodatno sam ustanovila kako je prilikom odabira odgovarajućih parkovnih klupa i stolova važno da oni budu ergonomski, estetski, uklopljeni u prostor i otporni na atmosferske uvjete. Dizajn klupe i stola treba biti u korelaciji s cjelokupnim rasporedom i stilom vrta u parku. U osnovnoj podijeli razlikujemo klupe koje se mogu premještati i one koje su trajno fiksirane. Također razlikujemo klupe sa naslonom i bez naslona. U parkove se najčešće postavljaju klupe sa naslonom jer su udobnije i ljudima omogućuju dulji odmor. Što se tiče stolova, najčešće se uz njih postavljaju klupe u istom stilu. Najtradicionalniji i najčešći oblik stola za piknik je pravokutni, s ravnom klupom na svakom od dva duga ruba pravokutnika. Baš kao i kod parkovnih klupa, danas postoje brojni moderni i unikatni dizajni stolova.

Što se tiče materijala koji se koriste prilikom izrade parkovnih klupa i stolova, svaki ima svoje prednosti i nedostatke. Na primjer, kamene klupe i stolovi dugotrajnog su životnog vijeka, ali su vrlo teški. Kamene klupe nisu udobne, ostavljaju prirodni dojam, ali odišu hladnoćom. Drvene klupe i stolovi su najomiljenije parkovne klupe među korisnicima. Najčešće se gornje plohe stolova i sjedišta te nasloni klupa izrađuju od drveta jer je to iznimno udoban materijal. Drvo se najčešće postavlja na metalnu konstrukciju. Lako se uklapa u gotovo svaki park jer odiše prirodnom estetikom, bilo da se radi o klasičnom ili rustikalnom dizajnu. One se najčešće fiksiraju na mjesto postavljanja. Ako se drvo impregnira svake godine, klupe bi trebale biti prihvatljivog životnog vijeka. Metalne klupe i stolovi vrlo su dugotrajni, ako se pravilno zaštite od korozije. Udobnost sjedenja na metalnim klupama ovisi o njihovom dizajnu. Metalne klupe se najčešće koriste kako bi se postigao moderan i industrijski izgled parka. Težina ovih klupa i stolova ovisi o metalu od kojeg su napravljeni. Plastika pronalazi sve veću primjenu u izradi parkovnih klupa i stolova. Najčešća plastika koja se danas koristi za izradu klupa i stolova je drvo-plastični kompozit. Takve klupe i stolovi su često laganiji, ali vrlo udobni. Obično se drvo-plastični kompoziti koriste za izradu gornje plohe stolova i sjedišta klupa u kombinaciji s konstrukcijom lijevanog željeza. U toj kombinaciji izgleda kao i svaka druga parkovna klupa i stol. Što se tiče betona, od njega se

izrađuju dugotrajne klupe i stolovi. Vrlo je težak i nije baš prihvatljiv po udobnosti. Odiše modernim, ali surovim izgledom.

Standardom propisane dimenzije klupa i stolova ne postoje, ali se koriste društveno prihvaćene dimenzije koje su proizašle iz praćenja potreba i zadovoljstva korisnika.

U izradi ovoga završnog rada sam spoznala zašto pojedine klupe u parkovima nisu u uporabi, iako je park pun ljudi. To je zato što se nisu u obzir uzeli svi čimbenici prilikom odabira mjesta za njihovo postavljanje. Točnije, nisu bile pravilno smještene u prostoru. Prilikom raspoređivanja klupa i stolova, u obzir se moraju uzeti potrebe svih dobnih skupina građana zajedno sa potrebama korisnika prilikom njihovih aktivnosti u parkovima. Važno je da klupe i stolovi budu uvijek dostupni za odmor, pogotovo tijekom i nakon uspona. Klupe bi trebale biti usmjerene tako da korisnici leđa okreću manje interesantnim pogledima, a svoj pogled usmjere prema slikovitim vizurama kao što su otvorene livade, cvjetnjaci, građevine, vodene površine itd. Zbog duljeg životnog vijeka klupa i stolova, bilo bi poželjno da oni budu smješteni na proširenom, stabilnom i prikladnim materijalom prekrivenom postolju.

Na kraju ovog završnog rada mogu zaključiti da je raspored i količina klupa i stolova u analiziranim parkovima zadovoljavajuća. Klupe u Parku Ivana Pavla II., Šetalištu Vatroslava Jagića, Parku Maksimir i Parku Bundek, postavljene su u čestim intervalima, na čvrste podloge i proširenja uz puteve. Korisnici klupa okrenuti su prema značajnijim objektima, otvorenim livadama, vodenim elementima, dječjim igralištima, cvjetnjacima, dok su iza njih najčešće visoka stabla koja im omogućuju hlad. U Maksimiru su klupe postavljene i na uzbrdicama, što je vrlo korisno kad se građani žele odmoriti od napora prilikom uspona. Uz parkovne klupe i stolove, postavljene su košarice za otpatke tako da korisnici parkova, parkove mogu održavati čistima. Park Bundek razlikuje se od prethodna tri promatrana parka jer su u njemu prisutne brojne piknik garniture u različitim dizajnim i kombinacijama sa i bez krova, odnosno sjenica.

8. LITERATURA

1. Baris, M.E., Ozer, B., 2012: Landscape Design and Park Users' Preferences, Procedia- Social and Behavioral Sciences, 2013, Volume 82, Pages 604-607 (Pristupljeno: 25.8.2021.)
2. Benches, službene stranice 2021 <https://xn----7sbbg5bc.xn--p1ai/en/nashi-raboty-2/stati.html> (Pristupljeno: 9.9.2021.)
3. Broxap, službene stranice 2017, <https://www.broxap.com/blog/blog/importance-park-bench.html> (Pristupljeno: 8.9.2021.)
4. Caston Robert, 2016.: Different Steps to Determine Best Placement of Park Benches <https://www.theparkcatalog.com/blog/placement-of-park-benches/> (Pristupljeno: 8.9.2021.)
5. Čengić, A., 2016: Značaj urbanog zelenila http://aarhus.ba/sarajevo/images/docs/Znacaj_urbanog_zelenila.pdf (Pristupljeno: 7.9.2021.)
6. Designrulz, službene stranice 2021 <https://www.designrulz.com/urban-benches-smart-city/#.W-tL5Eh80vl.pinterest> (Pristupljeno: 9.9.2021.)
7. Direktor A., 2021: When a Bench Becomes a Monument: Preservation and Heritage of Street Furniture and the Urban Space, Traveling Circus of Urbanism <https://www.travelingcircusofurbanism.com/tel%20aviv/streetfurniture/> (Pristupljeno: 7.9.2021.)
8. Furnitubes, službene stranice 2019 <https://www.furnitubes.com/blog/2019/06/the-importance-of-street-furniture> (Pristupljeno: 8.9.2021.)
9. Grad Zagreb, službene stranice 2021 <https://www.zagreb.hr/sektor-za-komunalne-poslove-i-javne-povrsine-i-kat/1248> (Pristupljeno: 7.9.2021.)
10. Heathcote, E., 2015: Public benches: the seat of civilisation, Financial Times, 2015., <https://www.ft.com/content/f38b96f2-1019-11e5-ad5a-00144feabdc0> (Pristupljeno : 25.8.2021.)
11. Hiemstra, J.A., Vries S., Spijker J.H., 2019: Greenery: more than beauty and health, Wageningen University & Research, version 2.0. <https://edepot.wur.nl/418844> (Pristupljeno: 7.9.2021.)
12. Hogue, M., 2018: An Illustrated History of the Picnic Table, Places, <https://placesjournal.org/article/an-illustrated-history-of-the-picnic-table/> (Pristupljeno: 25.8.2021.)
13. Home Stratosphere, službene stranice 2021 <https://www.homestratosphere.com/types-of-garden-benches/> (Pristupljeno: 7.9.2021.)
14. Horvat, M., 2006: Građevni materijali, 4. Izdanje, Školske novine, Zagreb, str.23., 101.
15. Info Zagreb, službene stranice 2021 <https://www.infozagreb.hr/explore-zagreb/attractions/parks/maksimir-park> (Pristupljeno: 8.9.2021.)
16. Investif.in.ua 2021 <https://hr.investif.in.ua/1-all-about-bench-sizes> (Pristupljeno: 8.9.2021.)
17. K.V. ,2021: Bundek – gradski park i jezero – omiljeno zagrebačko šetaliste i kupalište, Zg portal, <https://www.zgportal.com/zginfo/bundek-gradski-park-i-jezero-omiljeno-zagrebacko-setaliste-i-kupaliste/> (Pristupljeno: 8.9.2021.)
18. Lee, A., 2019: The History of the Picnic, History Today, Volume 69, Issue 7 , 2019 <https://www.historytoday.com/archive/historians-cookbook/history-picnic> (Pristupljeno: 26.8.2021.)

19. Mexi, A., Tudora, I., 2012: LIVABLE URBAN SPACES. PUBLIC BENCHES AND THE QUALITY OF DAILY LIFE, University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine Bucharest
20. Millard, A., 2008; Semi-natural vegetation and its relationship to designated urban green space at the landscape scale in Leeds, UK. Landscape Ecology
21. National park service, službene stranice 2021
http://npshistory.com/publications/park_recreation_structures/part2b.htm (Pristupljeno: 9.9.2021.)
22. Outdoor essentials 2021, <https://www.outdooresentialproducts.com/en/Projects/Standard-Picnic-Table-Size> (Pristupljeno: 9.9.2021)
23. Pilot Rock, službene stranice 2021 <https://www.pilotrock.com/product/picnic-tables-accessible/> (Pristupljeno: 8.9.2021.)
24. Reliance Foundry Co, službene stranice 2020.: A Guide to Park Benches (for Thriving Neighborhoods), <https://www.reliance-foundry.com/blog/park-benches-guide> (Pristupljeno: 24.08.2021.)
25. Saxumtech, Stone technologies, službene stranice 2016 <https://saxumtec.com/hr/zastita-kamenih-i-mramornih-povrsina/> (Pristupljeno: 7.9.2021.)
26. Sturm, R., Cohen, D., 2014: Proximity to Urban Parks and Mental Health, The Journal of Mental Health Policy and Economics 17(1):19 24-
https://www.researchgate.net/publication/262646716_Proximity_to_Urban_Parks_and_Mental_Health (Pristupljeno 25.8.2021.)
27. The Local Government and Municipal Knowledge Base, 2021 <http://lgam.wikidot.com/park-furniture> (Pristupljeno: 7.9.2021.)
28. Thonger, C., 1903: The Book of Garden Furniture, Applewood Books, Bedford, str.11.-17.
29. Transsib 2021 <https://m-eng.ru/hr/oborudovanie/ugol-naklona-spinki-sadovoi-skameiki-kak-sdelat-sadovuyu-skamyu-svoimi-rukami.html> (Pristupljeno: 8.9.2021.)
30. Turistička zajednica Grada Varaždina, službene stranice 2021
<https://pilgrimagevarazdincounty.com/parkovi-u-varazdinu/> (Pristupljeno: 8.9.2021.)
31. Wikipedia 2021 https://en.wikipedia.org/wiki/Picnic_table (Pristupljeno: 8.9.2021.)
32. Wikipedija 2021 https://hr.wikipedia.org/wiki/Park_Maksimir (Pristupljeno: 8.9.2021.)
33. Williams, R., 1995: The Garden Designer, The Royal Horticultural Society, Frances Lincoln Limited, London, 160-162 str.
34. Yeager, R., i sur. 2018: Association Between Residential Greenness and Cardiovascular Disease Risk, Journal of the American Heart Association, Vol 7, No 24
<https://www.ahajournals.org/doi/full/10.1161/JAHA.118.009117> (Pristupljeno: 7.9.2021.)